

»ZA GORLJIVE ODPADKE IZ INDUSTRIJE BI V SLOVENIJI MORALI IMETI SVOJE OBRATE.«

- Kje so največji izzivi pri odpadkih iz slovenskih podjetij?
- Zakaj gospodinjstva za nepravilno ravnanje z odpadki ne prejmejo ustrezne kazni?
- Zakaj naj bi bile cene na položnicah komunalnih podjetij že kmalu nižje?

Goran Novković
Foto: Barbara Reya

Š

epamo pri zbiranju odpadne električne in elektronske opreme, saj je v primerjavi s tisto, ki jo pošljemo na trg, zberemo le dobrih 40 odstotkov. Izzive imamo tudi pri zbiranju odpadnih baterij in pri komunalnem blatu. Slednje vsebuje redke zemlje, denimo od 8 do 12 odstotkov fosforja.

Na ta paradoks, torej da imamo v Sloveniji najslabše rezultate pri odpadkih, ki so sodobni rudniki kritičnih surovin, opozarja Sebastijan Zupanc, direktor Zbornice komunalnega gospodarstva Slovenije.

Kateri bodo v bližnji prihodnosti največji okoljski izzivi v Sloveniji?

Največji izzivi bodo zagotovo povezani s podnebnimi spremembami. To je problematično z več vidikov. Ko govorimo o gospodarskih javnih službah, je to povezano s čisto vodo, z odpadnimi vodami, vodotoki zaradi poplav in neurij ...

Naša infrastruktura na to ni pripravljena. Na eni strani so denimo evropski predpisi, ki prek zadrževalnih bazenov ne dovoljujejo obvodov iz kanali-

zacije v vodotoke. Na drugi strani imamo čedalje intenzivnejše kratkotrajne padavine. V Sloveniji je še vedno veliko primerov mešane kanalizacije, kjer sta skupaj meteorna in fekalna voda.

Kateri so še drugi izzivi?

Zrak se v Sloveniji in EU izboljšuje, standardi pa se zaostrejejo. Zdravniki opozarjajo, zakaj vse je onesnažen zrak škodljiv. Dimnikarska dejavnost pa je od leta 2017 v razpadu. Kar 60 odstotkov kurilnih naprav v Sloveniji ni pregledanih, zato prihaja do takšnih požarov kot januarja, ko je preminil otrok. Avstrija, Nemčija in Anglija so v stroki znane po tem, da imajo to področje najbolj urejeno. Mi pa smo od sistemskih sprememb leta 2017 na slabšem.

Slovenija je bogata z lesom. Da bi ukinjali rabo lesa za ogrevanje, res ne bi bilo smiselno, saj je tako rekoč naš edini obnovljivi vir energije. Vendar nimamo več dobro urejene dimnikarske dejavnosti. Ob starih napravah pa so na trgu tudi kurilne naprave, ki ne izpolnjujejo evropskih standardov. Izpusti bodo zato bistveno višji, kot bi bilo treba.

Kje pa smo na področju okolja v Sloveniji dobri?

» Kar 60 odstotkov
kurilnih naprav
v Sloveniji ni
pregledanih.«

» Naša infrastruktura ni pripravljena na posledice podnebnih sprememb.«

Na področju odpadkov. Z gospodarskimi javnimi službami smo leta vzpostavljali sistem ločenega zbiranja odpadkov, ki je prinesel rezultate. Lani smo v gospodinjstvih in podjetjih že 77 odstotkov komunalnih odpadkov zbrali ločeno. To nas uvršča v vrh EU.

Sistem ravnanja s komunalnimi odpadki in infrastruktura za njihovo zbiranje sta pri nas vrhunska. Dosegamo visoke cilje. Pravzaprav ni gospodinjstva ali podjetja, ki ne bi bilo vključeno v izvajanje gospodarske službe zbiranja odpadkov. Na tem področju smo zgled tudi razvitejšim članicam EU.

Ker imamo tako visoko stopnjo ločevanja odpadkov, je v Sloveniji recikliranih že 65 odstotkov komunalnih odpadkov, 72 odstotkov embalaže in več kot 50 odstotkov plastike. K takšnim dobrim rezultatom veliko prispevajo tudi podjetja z dobri internimi sistemi ravnanja z odpadki.

Kje pa morda šepamo?

Šepamo pri zbiranju odpadne električne in elektronske opreme. V primerjavi s tisto, ki jo pošljemo na trg, je zberemo le dobrih 40 odstotkov. Cilj EU je 65 odstotkov.

Mar ni to malo paradoksalno? Odpadna elektronska oprema je sodobni rudnik, v njej je kup dragocenih surovin.

To je zanimivo. Slovenci smo kot hrčki; doma hranimo stare naprave, češ da nam bodo morda še kdaj prišle prav. Po domovih je shranjenih zelo veliko takšnih naprav.

Ali to velja tudi za podjetja?

Pri tej oceni se primerja, kaj je bilo dano na trg v preteklih treh letih in kaj je bilo v zadnjem letu zbrano. Nekatere naprave imajo seveda daljšo življenjsko dobo, tudi več kot deset let. V podjetjih prav tako ostaja veliko elektronske in električne opreme, ki je nihče ne uporablja. A na tem področju imamo še velike izzive.

Imamo jih tudi pri zbiranju odpadnih baterij in predvsem pri komunalnem blatu. To vsebuje tudi redke zemlje, denimo od 8 do 12 odstotkov fosforja.

Torej smo najslabši tam, kjer je največji potencial surovin. Kdo je najbolj odgovoren za to: država, podjetja ali gospodinjstvo?

Država postavlja okvir in vzpostavlja nadzorne mehanizme. Vse se začne pri vrhu. Primanjkuje nam strategija, ključnih deležnikov pa ne vključujemo v sprejem zakonodaje v začetnih fazah postopkov. Javna obravnava je na vrsti, ko je večina rešitev že napisanih, to pa je težko spreminjati, zlasti ob stalnih časovnih stiskah pri sprejemanju predpisov.

» V Sloveniji je recikliranih že 65 odstotkov komunalnih odpadkov, 72 odstotkov embalaže in več kot 50 odstotkov plastike.«

Vrniva se k razmeram v praksi. Iz podjetij velikokrat slišimo glas, da so bolj urejena kot gospodinjstva; tudi zaradi večje stopnje notranjega in zunanjega nadzora. Koliko kazni je bilo zaradi neprimerne ravnanja z odpadki v zadnjih letih izdanih državljanom? Je to pri nas tabu tema?

Ne, ni tabu tema. Nimamo točnega podatka. Rekel pa bi, da jih je zelo malo. Razlog je v tem, da za to skrbijo inšpekcijske službe, ki so podrejene občini.

Lokalne oblasti pa skrbi izguba volilnih glasov ...

Tako je. Župani niso zainteresirani, inšpekcijske službe pa ne kaznujejo občanov. Ob uvedbi polne proizvajalčeve odgovornosti bo treba tudi odgovornost za ločeno zbiranje odpadkov urediti drugače.

Možnosti sta dve: z bonusi in malusi. Če neka občina doseže visoko stopnjo ločeno zbranih odpadkov, lahko od organizacije PRO – ta organizacija ima s proizvajalci sklenjeno pogodbo, da v njihovem imenu skrbi za vse naloge odstranjevanja proizvoda po zaključku življenjske dobe – za posa-

➤➤ **Farmacija in kozmetika bosta zaradi uvedbe proizvajalčeve razširjene odgovornosti zelo podvrženi izjemno visokim stroškom sofinanciranja in čiščenja odpadnih voda.«**

mežno vrsto odpadka dobi bonus. V nasprotnem primeru dobi malus. Ob prenovi zakonodaje se bo verjetno oblikovalo stališče do takšne rešitve. Ko bo zaradi nje v neki lokalni skupnosti položnica za pet odstotkov višja, bo vsak župan zainteresiran, da se vzpostavi red.

Katere gospodarske panoge bodo zaradi pričakovanih novih okoljskih zahtev v prihodnje najbolj izpostavljene?

Ta hip je aktualna evropska uredba o embalaži in odpadni embalaži, iz katere izhaja polna odgovornost proizvajalcev zanj. Imamo pa tudi že veljavno uredbo o odpadnih baterijah.

30 let
Vilkograd®

+386 (0)3 746 12 21
info@vilkograd.com
www.vilkograd.com
Zlateče pri Šentjurju 8A,
3230 Šentjur, Slovenija

SI REZ IZKOPOV

» Švica se je tega izziva lotila sistematično. Izpeljejo vse postopke – kar ostane, pa sežgejo ... Slovenija nima dovolj sežigalnic, zato ima problem.«

Farmacija in kozmetika sta panogi, ki bosta zaradi uvedbe proizvajalčeve razširjene odgovornosti zelo podvrženi izjemno visokim stroškom sofinanciranja in čiščenja odpadnih voda. V odpadnih vodah so namreč mikropolutanti, ostanki zdravil in ostala mikro onesnaževala iz njihovih proizvodov. Ta industrija bo po letu 2035 v vsej Evropi zelo obremenjena.

Sicer pa bo vsa industrija (avtomobilska, gumarska, tekstilna, kemična, farmacevtska, elektro in elektronska) obremenjena z dodatnimi stroški iz naslova nove ureditve glede proizvajalčeve razširjene odgovornosti. Tako bo motivirana k zmanjševanju stroškov prek ekomodulacije izdelkov, torej uporabe materialov, ki jih je možno reciklirati.

Zakaj Slovenija še vedno izvozi veliko odpadkov, kar jo veliko stane? Druge države imajo sprejemljive okoljske modele, uvažajo odpadke in z njimi služijo ...

Nimamo dovolj lastne infrastrukture, zato smo odpadke prisiljeni izvažati. Pri komunalnih odpadkih po sortiranju ostane gorljiva frakcija. V Sloveniji imamo sežigalnico samo v Celju, nekaj malega pa lahko sežgemo tudi v Anhovem. Vse drugo moramo izvoziti.

Slovenija je zelo majhen trg. Na področju recikliranja električne in elektronske opreme denimo tudi ni smiselno postavljati takšnega obrata. Seveda bi bilo v Sloveniji mogoče odpreti reciklažne obrate, tudi za odpadke iz drugih držav. Toda javnost temu ni naklonjena, postopki za umeščanje takih obratov v prostor pa so dolgotrajni. Ni realno pričakovati, da bi se to zgodilo.

Kakšno je vaše mnenje o Švici, ki se je odločila, da bi imela več sežigalnic tudi zaradi ekonomike? Ne izplača se vsega reciklirati ...

Ne gre samo za ekonomiko. Postopki se na področju odpadkov dopolnjujejo. Imamo hierarhi-

jo ravnanja z odpadki: preprečevanje, recikliranje, ponovna uporaba, energetska izraba in odlaganje. Izvesti je treba vse te postopke, če želimo odpadek odstraniti.

Moderni pristopi so takšni, da sta preprečevanje in recikliranje najvišji stopnji. V energetske izrabo gre izključno tisto, česar ni mogoče reciklirati ali ponovno uporabiti. Švica se je tega izziva lotila sistematično. Izpeljejo vse postopke – kar ostane, pa sežgejo.

Slovenija nima dovolj sežigalnic in to je njena težava. Prvič je ta problem eksplodiral v času epidemije, ko je Madžarska zaprla mejo ter sta nam v Sloveniji ostala blato iz čistilnih naprav in lahka frakcija, ki je nenevaren gorljiv ostanek po sortiranju komunalnih odpadkov.

Lahka frakcija pozimi zaradi nihanja ciklov v gradbeni industriji, ko cementarne ne delujejo, še danes občasno ostaja v Sloveniji. Ima pa visoko energijsko vrednost in zaradi tvorbe metana nastajajo ti požari. Ni druge rešitve, kot da tudi tu postanemo samozadostni.

Če hoče družba uspevati in se razvijati, mora poskrbeti za vse odpadke. Tudi za gorljive odpadke iz industrije bi v Sloveniji morali imeti svoje obrate. Primer požara v Kemisu nas je v preteklosti že opomnil na ta izziv. Ne moramo se zanašati na to, da si bomo tako pomembno infrastrukturo zagotavljali v tujini; tudi zaradi geopolitičnih razmer ne.

Kaj je vaše ključno sporočilo za slovenska podjetja: kako naj se danes pripravijo na okoljske zahteve prihodnosti, da jutri ne bodo v zaostanku?

Nujno je treba spremljati, kaj se dogaja na področju zakonodaje. Večja podjetja imajo svoje pristojne službe, ki spremljajo, kaj se dogaja na evropski ravni. Manjša podjetja pa morajo spremljati vsaj, kaj se dogaja v Sloveniji. Za marsikaj se že leta vnaprej ve, kakšna bo ureditev.

Uredba EU o embalaži in obveznost razširjene polne odgovornosti za odpadno embalažo bo denimo začela veljati letos. Gre pa za uredbo, ki se je pripravljala pet let. Na naši zbornici kljub temu opazamo, da mnoga podjetja sploh ne razumejo, za kaj gre. Mislijo, da bo to njihov strošek. Da jih bo država obremenila podobno, kot jih je do zdaj že z marsičim dodatno obremenila.

Česa ne razumejo?

Gre za prerazporeditev stroška s položnice končnih odjemalcev komunalnih storitev na ceno izdelka. Potrošniki in podjetja komunalnim podjetjem ne bomo več plačevali za zbiranje embalaže, ampak bo ta strošek všteti v ceno izdelkov, ko jih bomo kupili. S tem stremimo k cilju, da ta strošek plača povzročitelj.

V ceno izdelkov bo všteti tudi strošek za odstranjevanje embalažnih odpadkov. Zneski na položnicah komunalnih podjetij bodo iz tega naslova nižji.

V ceno izdelkov bo všteti tudi strošek za odstranjevanje embalažnih odpadkov. Zneski na položnicah komunalnih podjetij bodo iz tega naslova nižji. «

V podjetjih pa še vedno pogosto mislijo, da bo to vplivalo na njihov konkurenčni položaj. Ne bo.

Za primer vzemimo plastičen jogurtov lonček, ki ga je mogoče reciklirati. Dodaten strošek za zbiranje tega odpadnega lončka po uporabi bo enak za mlekarno v Ljubljani, v Celju ali v Vipavi. Cena zbiranja tega odpadnega jogurtovega lončka torej ne bo vplivala na konkurenčnost posamezne mlekarne.

Če bo podjetje začelo uporabljati lažji jogurtov lonček, pa bo plačalo manj stroška zbiranja in si tako dvignilo konkurenčnost. Ali pa bo morda jogurt začelo prodajati v povratnem steklu ... Seveda je to smiselno, če drugi poslovni in proizvodni postopki niso dražji.

V podjetjih tega razumevanja proizvajalčeve razširjene odgovornosti pogosto še ni.